

Naša svetla pot

Mednarodna zavezniška komisija si ogleduje še zadnje postojanke »spornega« ozemlja. Obiskala je našo zahodno mejo, videla je lahko na lastne oči in se prepričala o terorju, ki vlada nad našim ljudstvom. V vseh Slovenske Benečije in v Trbižu so naši zastopniki in vsi prebivalci pravi junaki, saj morajo vsako uro tvegati svoje življenje, ko izpričujejo svoje hotenje po priključitvi k Jugoslaviji. Vse drugačne so bile manifestacije tam, kjer niso bile množice ovirane, kjer je narod v morju zastav in z vsem srčnim navdušenjem prikazal medzavezniškemu delegatom svojo voljo in svoje želje. V prazničnem razpoloženju, med pomladanskim krasom cvetočih črešenj in breskev, veselih in srečnih obrazov so množice v nepisnem zanosu prikazale svoje hotenje. Saj »sporna« meja je daleč tam na zapadu, v Furlaniji, na robu Slovenske Benečije in Režije ter v trikotu Trbiža.

Kako trnjeva je bila pot naše primorskega ljudstva. Celih petindvajset let zatiranja, nerazumevanja, slepomišenja in peklenškega igrakanja z našimi najčistejšimi čustvi! Ves državni aparat od ministra do zadnjega paznika zaporov, od bančnega mogotca pa do zadnjega importiranega cestarja vsi so se vrgli na nas ter rušili vse to, kar smo si v dolgih stoletjih pridobili in ustvarili. Ni samo naše učiteljstvo in uradništvo moralo do dna izkusiti krizev pot hlapca Jerneja, lotili so se našega kmeta ter ga z davki in bančnimi mahinacijami v fisočih primerih oropali zemlje in ognjišča. V velikopoteznem načrtu brezsrčnih ekspanzionistov bi moral slovenski kmet in delavec odstopiti prostor priseljencem in tujcem, ki bi boljše služili namenom zlohotnega podjarjenja. Brez moči bi stekali pod tujčevo peto, odvisni od milosti in nemilosti velebank in zavodov, raznih Volpijev in drugih magnatov, ki so se vpregli v fašistični voz, da bi izkoreninili slovenski življenj na primorskih tleh ter ga zaslužnili za vedno. Pri živem telesu bi bili obsojeni na najstrašnejšo smrt — narodnega pogina.

Ob zadnji uri, a med prvimi, ko so se svobodoljubni narodi Evrope zavedli strašne obsodbe nacifašistov, si je izbralo tudi primorsko ljudstvo edino pot rešitve. Spoznalo je pomen osvobodilne borbe, pridružilo se je Titovi vojski in si priborilo svobodo. Svobodo, ki jo mora danes ljubosumno braniti na vseh popriščih. Brani jo skupno z italijanskim resnično demokratičnim ljudstvom proti vsem reakcionarnim elementom, ki bi nas hoteli prikrajšati za priborjene pravice, za ljudsko oblast. Zato stonajo delovne množice na trge in ceste, da izpričajo svojo zahtevo in pravico do življenja. Zaprti tovaršiški v zaporih jo izpričujejo z gladovno stavko, delavci jo branijo s štrajkom. Med tem ko mora svobodoljubno časopisje na zatožni klop, ima reakcionarna sodruga vso zaslombo oblasti. Nič čudnega, če je bila tudi tiskovna tožba proti našemu listu pripravljena ravno za tiste dni, ko se je mudila pri nas zavezniška komisija. Saj je imela reakcija s tem svoje gotove namene in vsi tisti, ki ji stojijo še v ozadju prikriti in čakajo, kako bi veter potegnil...

Petindvajset let fašističnega nasilja je za nami. A še so temne sile na preži, da bi uklonile vo-

KALVARIJA SLOVENSKE BENEČIJE

Kljub nasilstvu je ljudstvo neomajno v svoji zahtevi za priključitev k Jugoslaviji

Beneški Slovenci so skozi 80 let ječali pod jarmom italijanskih gospodarjev. V tej dolgi dobi so si ohranili svojo narodno enotnost, svoj jezik ter svoje šege in navade. Po padcu fašizma se je narodni čut te najzapadnejše veje Slovencev še posebno dvignil in lepo število zavednih fantov je pristopilo v partizanske vrste, kjer so se odločno borili za svobodo svojega ozemlja in za priključitev k njihovi pravi domovini Jugoslaviji.

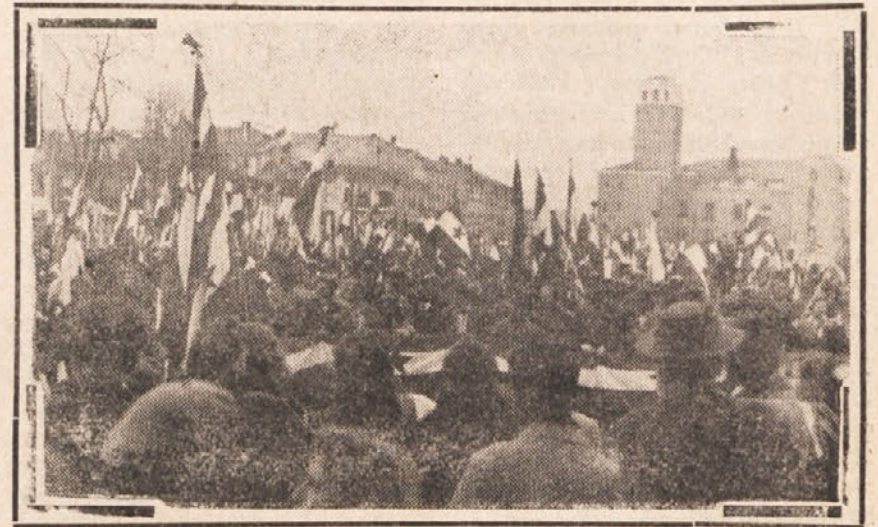
Zivljenje teh najzapadnejših Slovencev ni bilo nikoli lahko. Gospodarske in socialne razmere v Benečiji so bile že od nekdaj silno slabe. Zivinoreja in mlekarkstvo je v tem predelu skoro edini vir dohodkov. Zemlje je

malo, v hribih in se težko obdeluje. Glavni pridelek je krompir in ječmen. Zveze so silno slabe; v gorske vasice peljejo same ozke poti; mnogo krajev je brez električne razsvetljave. Ponekod manjka zdrave vode. Vsa ta pereča gospodarska in socialna vprašanja pa ni znala mačeha Italija rešiti v prid prebivalstva, ampak jih je zatirala na vseh poljih in jim je komaj tu in tam v cerkvah bilo dovoljeno poslušati pridige v slovenskem jeziku. Ob nastopu fašizma se je položaj še bolj poostiril. Slovenske duhovnike so preganjali, slovenski jezik je bil še hujše zatiran in samo še v domači hiši, med stenami, se je slišala slovenska molitev in naša govornica.

trebnim, se dogaja, da se morajo večkrat občinski predstojniki umakniti pred nasilnimi teroristi in zmanjšati podpore tistim, ki so delovali za našo stvar. Na čelu

vzklika Italiji. Ker se je fant branil, sta ga obrcala in pretepla.

V vasi Koscevečja se je mudila skupina naših zavednih mladincev, ki so vsi aktivno sodelova-

Pravice iščejo pa je ne najdejo

Vse vasice, kjer prebivajo Slovenci, so se odele v praznično obleko, postavile so slavoloke, okrasile svoje domove z zelenjem in z zastavami. A to ni bilo povsede ozopovcem in videmskim fašistom, ki so imeli v karabinierjih in drugih oblasteh vso zaslombo in so na vse mogoče načine terorizirali mirno prebivalstvo, ki je

visoki, da presegajo desetkratno in tudi dvajsetkratno vsoto od onih iz leta 1940. Prav občutno jih je zadela tudi oddaja maščobe, katero morajo v povečani množini in to tudi za mesece nazaj oddajati zbiralnim središčem. Naši partizani in garibaldinci ter njihovi svojci naletijo pri vojaških oblasteh v Vidmu na pri-

teh nasilnikov je Piccinini Pio, sin znanega fašista, ki je že leta 1922 širil svojo dvatisočletno kulturo z ricinovim oljem in pretepanjem. Zavedni družini Predan, so pobili šipe in vse pohištvo. Trije bratje so se rajši umaknili v Francijo, kot da bi služili fašistom. Poleg tega vernega Mussolinijevega vojščaka ne smemo pozabiti na samega župnika iz Oblice, Don Franca, ki igra še vedno prav dvomljivo vlogo. Oblasti in policija so slepi in ne vidijo nikoli nič, kadar gre za nasilja proti zavednim beneškim Slovincem.

Ozopovci iz Mašerov so napadli tov. Medveda Janka iz Čepletišč in ga hoteli prisiliti, naj

li v Narodno osvobodilni vojski. Približala se jim je oborožena družba ozopovcev ter pričela streljati, da bi s tem prestrašila domačine. Nato so iskali po vasi antifašiste, jih pretepali ter zmerjali s »šciavic«. Na pomoč so jim prišli še karabinierji in odpeljali prizadete vaščane v Sent Lenart, kjer so jih šele po dolgem izpraševanju izpustili.

Posebno radi izrabljajo te tedne, ko se vršijo občinske volitve v videmski pokrajini. Zastopnike demokristijanske stranke prihajajo radi v najzapadnejši del slovenskega ozemlja ter obljublajo ljudstvu deveta nebesa, če bodo za njih volili, a pri tem ne pozabijo na liktorski snop! Vse kakor nekoč!

Teror se nadaljuje

V zvezi z prihodom medzavezniške komisije se je nasilje ozopovskih band poostriilo; človek ima utis, da vlada v Slovenski Benečiji pravcato obsedno stanje. Monarhistično - ozopovske tolpe divjajo po bennških vaseh, strahujejo mirne vaščane ter kričijo: »Dol s Titovo Jugoslavijo, hočemo vojno z Jugoslavijo!« V Sent. Lenartu so pred tednom raztovarili cel kamijon avtomatičnega orožja ter zagrozili ljudstvu, da bodo tako zastražili staro mejo, da ne bo niti miška jim mogla uteči. Po celi Benečiji je polno oboroženih tolovajev; predrznejo si uhajati tudi v cono A, ki je pod zavezniško upravo. Dne 31. preteklega meseca so prišli v livške Ravne in ko jih je učitelj Žižmond Venceslav vprašal, če imajo potrebno dovoljenje, da smejo nositi orožje in če vedo, da so prekoračili mejo, so nasilniki naperili orožje proti njemu in vasi. Grozili so in se isti večer ponovno vrnili. Zopet so se oblastno obnašali; rekli so, da

so oni tu gospodarji in da so vsi vaščanje odvisni od njihove milosti. Tov. Faletič jih je vprašal, ali se zavedajo, da je tu cona A in da oboroženi nimajo tu nobene opravke. Odgovorili so, da imajo dovoljenje od Amerikancev in naj kar molči. Naperili so proti njemu brzostrelko — angleškega izvora — ter ga prisilili, da je dvignil roke. Kmalu nato se je zbrala vsa vas z župnikom Kragelj Jožkom na čelu, da bi protestirala proti takemu početju in strahovanju nad mirnim prebivalstvom. Tolovaji so se umaknili iz vasi in začeli streljati proti množici. Ljudstvo se je vrglo na tla in iskalo zavetja za hišnimi vogali. K sreči ni bilo žrtev.

Tako se dan za dnem vršijo nasilstva, ovira se mirno življenje beneških Slovencev. Teror ozopovskih in badoljanskih band je tako silen, da ljudstvo ni varno niti življenja. Zastave z peterokrako zvezdo se nasilno trgajo in odnašajo; pri tem pa še vojaštvo in policija na vse mogoče načine šikanirata mirne vaščane.

imelo samo eno željo, da glasno in jasno izrazi pred vsem svetom, da je za priključitev k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

Ze itak težke življenjske okoliščine beneških Slovencev je italijanska vlada še podvojila, ko je naložila temu revnemu ljudstvu visoke davke, ki jih nikakor ne more zmagovati. Davki so tako

stranske sodnike, ki jim odreka-jo vsako pravico do podpor in so poleg drugega še izpostavljeni zasmehovanjem. Nič čudnega, če se zavedni Benečani obračajo proti vzhodu, kjer pričakujejo, da jim bo Jugoslavija, kjer ima ljudstvo oblast v rokah, pomagala do rešitve vseh teh perečih vprašanj, ki danes tarejo zavedne slovenske Benečane.

Kakor v letu 1922

Odpadniki in ozopovci strahujejo mirno prebivalstvo. V slovenski vasi Sovodnje so pretepli Kljuka Nela, ki je bil nad eno leto v briški beneškem bataljonu NOV. Tovarišico Martinič Pierino so vojaki iz Čepletišč poklicali na odgovor, češ da je slovanofilka in da dela propagando za Jugoslavijo ter da ima dva sina v JA. Njen mož je moral pred časom pobegniti in sedaj mu je morala slediti tudi ona, da ne bi

ljo zavednega primorskega ljudstva. Vsak dan imamo za to nove dokaze. Mi se tega zavedamo. V družbi s poštenim italijanskim antifašističnim ljudstvom bomo ta boj nadaljevali do končne zmage in v izid te bitke ne dvomimo. Saj je naš cilj tako svetla, naša pot tako jasna; rdeči rubini najzlahtnejše krvi naših padlih borcev so nam jo nakazali. Njihovo oporoko bomo do poslednjega vestno izpolnili.

padla v roke nasilnikom. V Ravnah pri Oblici, občina Srednje, strahujejo domači reakcionarji naše zavedne ljudi, tako da jim je otežkočeno bivanje v lastni hiši. Oborožene tolpe obiskujejo ponoči beneške vasi, razbijajo po vratih in terorizirajo vaščane. Prodana Ignaca so dvakrat iskali in grozili ženi, da bodo streljali, če jim ne odpre. V teh reakcionarnih družbah so ljudje najslabše vrste, odpadniki, delomrzneži in malopridnice vseh vrst. Prodan Marceli, so grozili, da jo bodo ostrigli, če se jim ne pridruži. Zmerjajo zavedne antifašiste, da so izdajalci, ker so pomagali v osvobodilni borbi partizanom. Popolnoma neodgovorni elementi si prisvajajo pravico, da legitimirajo naše ljudi. Kjer le morejo, jih naši odločno zavračajo in se ne ustrašijo groženj. Četudi skušajo nekatere občine v nekaterih primerih pravilno razdeljevati podpore po-

Medzavezniška komisija na naših tleh

Medzavezniška komisija, posebno gospodarski oddelek je obiskal Tržič, kjer je na desetstose ljudi navdušeno manifestiralo za priključitev k Titovi Jugoslaviji. Komisija se je napotila nato v Slovensko Benečijo in Režijo, kjer je prebivalstvo kljub terorju in nasilju glasno izražalo svoja čustva in želje. Gospodarska komisija je obiskala tudi

električno centralo v Dobarju. Prve dni tega meseca so delegatje privozili v Trbiž, kjer so sprejeli tudi slovensko zastopstvo pod vodstvom dr. Dolharja. Istotam so domači in tuji reakcionarni elementi in fašisti trgali zastave in branili na vse načine Slovincem in antifašistom italijanske narodnosti, da bi manifestirali za priključitev k Jugoslaviji.

Pregled svetovnih dogodkov

Zunanjepolitični ekspeze maršala Tita

Vprašanje Julijske krajine in vprašanje miru z Italijo

1. aprila t. l. je podal predsednik vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije in minister za narodno obrambo, maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito ekspeze o zunanji politiki na skupni seji Zveznega sveta in Sveta narodov Ljudske skupščine Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Pri našo del ekspezeja, ki se tiče vprašanja Julijske krajine in vprašanja miru z Italijo.

»Znano je«, — pravi maršal Tito — »da je dobila Italija po končani prvi svetovni vojni na račun Jugoslavije velik del teritorija, ki po pravo pripada Jugoslaviji in ki je bil stoletja raseljen s Slovenci in Hrvati, kot nagrado za sodelovanje v vojni na strani zaveznikov odnosno antante. To kupčijo, da jo tako imenujem, je bilo lahko izvesti, ker so bili narodi, ki prebivajo v današnji Jugoslaviji, razcepljeni deloma pod gospodstvom Avstrije in Madžarske, katerih propast je sicer pomenila pozitivne strani za združnje južnih Slovanov, vendar pa je padel zaradi onahljivosti in protiljudske politike tedanjih vladodržcev v Beogradu del našega teritorija, in sicer Slovensko Primorje s Trstom ter Istra z nekaterimi otoki, v roke Italijanov.

Več kakor 20 let so bili izpostavljeni naši bratje v teh krajih vsem mogočim preganjanjem od strani italijanskih fašistov, od raznarodovanja do fizičnega iztrebljanja.

Tudi danes so med našimi zavezniki, po vsem tem, kar se je dogodilo, ljudje, ki zavlačujejo uresničenje pravic naše dežele do teh krajev. Zakaj to in kaj hočejo s tem doseči? Vsemu svetu je zelo dobro znano, da je napadla Italija leta 1941 prav tako moško kakor Nemčija našo deželo in okupirala velik njen del. Teh krajev pa ni samo okupirala, ampak je podredila nekatere oblasti kakor Črno goro, Dalmacijo in del Slovenije pod italijansko kruno. Vsi oni, ki cenijo pravičnost in resnico, morajo priznati, da so napravile italijanske okupacijske čete in oblasti nenadomestno škodo naši deželi, da so iztrebile na deset tisočev naših državljanov in jih na deset tisočev odvedle v svoja koncentracijska taborišča, kjer so mnogi tudi pomrli zaradi trpljenja. Ne samo politiki, ampak tudi široka svetovna javnost dobro ve, da živijo v teh krajih, za katere zahteva Jugoslavija, naj se ji vrnejo, po veliki večini Hrvati in Slovenci kljub dolgoletnemu raznarodovanju in terorju proti slovenskemu prebivalstvu.

Jugoslavija je postavila na konferenci ministrov za zunanje zadeve v Londonu v mesecu septembru 1945 kot svojo teritorialno zahtevo mejo, ki gre od Gradeža na morsk obali preko reke Idrije na Mont Roskofel na avstrijski meji in ki se v glavnem sklada z etnično mejo. Nato je izjavila, da bi dobil Trst statut federalne enote v Federativni ljudski republiki Jugoslaviji in

da bo tržaško pristanišče internacionalizirano. To pristanišče bi bilo pod posebno mednarodno upravo. Svobodno pristanišče bi obsegalo pristanišče Trst, instalacije in skladišča od pomola 0 do pomola IV in od obale V do obale VII.

Teh svojih zahtev pa Jugoslavija ni postavila zaradi nekega maščevalnega ali neprijateljskega stališča proti Italiji. Nasprotno, Jugoslavija želi živeti z italijanskim narodom v najboljših odnosih. Naša dežela je postavila te svoje zahteve na temelju svojih narodnostnih in zgodovinskih pravic. Poleg tega bi morali merodajni krogi v naših zavezniških deželah, ki morajo o tem odločiti, upoštevati, če še velja tako zvana Atlantska listina, tudi razpoloženje samega ljudstva, ne samo slovenskega, ampak tudi velikega dela italijanskega, ki živi na tem področju in ki se najenergičneje zavzema za to in zahteva, naj se ti kraji priključijo k Jugoslaviji.

Dogodki, ki so se pripetili zadnje dni zlasti v Trstu in Gorici ter stališče, ki ga zavzemajo zavezniške okupacijske oblasti na tem področju, jasno govorijo za to, da se te pravice in zahteve Jugoslavije in ljudstva teh krajev niti malo ne upoštevajo in da dovoljujejo zavezniške vojaške oblasti sebi in svojim podrejenim organom take postopke, kateri je težko drugače označiti kot rušenje miru, odnosno ogražanje miru na tem področju, da niti malo ne upoštevajo razpoloženja ljudstva in pravic naše dežele, ker dovoljujejo najsurrovejše napade in teror italijanskih fašistov, ki so se zadnje dni in tudi s pomočjo oblasti infiltrirali na to področje. Imamo točne podatke, da je prišlo samo v zadnjih dneh med bivanjem zavezniške komisije v Julijski krajini s pomočjo ali pa s tihim odobravanjem zaveznikov v Trst, odnosno v cono A, kakih 12 potniških vlakov in 70 kamionov fašističnih tolovajev iz Italije. Te tolpe, ki so oborožene z gorjačami, noži in celo s strelnim orožjem povsem v slogu bivših D'Annunzijeveh tolovajev in Mussolinijevih tolp, vpadajo v stanovanja anti-fašističnih državljanov slovenskega porekla in vse demoliirajo. Te fašistične tolpe na najodvratnejši način žalijo našo državo, naše narode, naše najbolj odgovorne državnike, zavezniški organi pa vse to mirno gledajo. Te fašistične tolpe so pred kratkim izvršile atentat na jugoslovanskega majorja Cunderja in s kamenji, palicami in noži napadle oficirja Jugoslovanske armade Vukotiča. 28. marca so ob 8 zvečer napadle naše oficirje: kapetana Piperja, podpolkovnika Finzija, podporočnika Vukotiča in zastavnika Marušiča. Fizični napadi na državljan naše države se ne prenehoma ponavljajo in postajajo vedno bolj drzni. Kdo je za to odgovoren? Razume se, da zavezniške vojaške oblasti, ki so dolžne vzdrževati na tem področju red in mir.

(kmečka stranka); minister za zunanje zadeve in vere je Georgij Kulišev (Zvezno); minister za notranje zadeve je Anton Jugov (komunist); minister za narodno prosveto je Stojan Kosturkov (radikal); minister za finance je prof. Ivan Stefanov (komunist); minister za pravosodje je Ljuben Kolarov (kmečka stranka); minister za vojsko je generalni polkovnik Damjan Velčev (Zvezno); minister za trgovino in prekrbo je Dimitar Nejkov (socialdemokrat); minister za gradnje

je Georgi Dragnev (kmečka stranka); minister za železnice, pošto in telefon je Štefan Tončev (kmečka stranka); minister za socialno politiko je Georgi Popov (socialdemokrat); minister za narodno zdravje je dr. Arčo Angelov (komunist); minister za informacije in umetnost je Dimo Kazanov (neodvisen); minister za industrijo in obrt je generalmajor Hristo Lilkov in predsednik vrhovnega gospodarskega sveta je generalmajor Dobri Terpešov (komunist).

V nedeljo so bile v Grčiji volitve...

Zadnji dan meseca marca so bile v Grčiji volitve, ki so potekale v pogojih nezasišlanega terorja.

Vse demokratične stranke in organizacije Grčije, med njimi tudi generalna federacija sindikatov, so bojkotirale volitve, ker so se, te vršile pod pogoji, ki ne zagotavljajo svobodnega izražanja volje grškega ljudstva. Teror je bil na deželi, teror v mestu; celo v Atenah in Pireju je bilo mnogo primerov, da so volivce s silo odgnali na volišče. Na deželi je prišlo do spopadov med oboroženimi tolpami monarhistov in bojkoterji. V mestu Janina, ki je oporišče šefa monarhistično-fašistične organizacije Zervasa, 60% volivcev ni glasovalo, v Tripolisu, ki se ga smatra kot oporišče monarhizma, je bojkotirala volitve polovica volivcev.

Pri presojanju grških volitev je

treba upoštevati dejstvo, da je v sedanjih okoliščinah popolnoma nemogoče, da bi se tam pod kakršnim koli vzrokom — tudi nepolitičnim — kdo odtegnil glasovanju, kajti desničarji so razglasili, da bodo vse, ki se bodo odtegnili glasovanju, smatrali za »nevarne komuniste«. Osebnih dokumentov brez glasovalnega žiga postanejo izpričevalo »sumljive osebe«. Osebe, ki bojkotirajo volitve, ne riskirajo samo, da izgubijo delo, ampak v nekaterih primerih tudi življenje.

Ničesar presenetljivega ni, če so po takih volitvah monarhisti dobili večino v parlamentu. Za monarhisti pride tako imenovana »Narodna zveza«, ki je blok Papandreouve, Venizelosove in Kanelopulosove stranke, za njo pa Sofulisova liberalna stranka. Ksitosi so bili popolnoma poraženi.

Zavezniški vojaški upravi TRST

Slovenska prosvetna zveza za Primorje in Trst ugotavlja, da Zavezniška vojaška uprava od prvega dne svojega upravljanja v cono A zapostavlja slovenske kulturne ustanove in organizacije in s tem ovira obnovo našega kulturnega življenja, ki je bilo v 25 letih italijanske okupacije načrtno zatrto.

1. Slovenska prosvetna društva v Trstu in na deželi ne morejo uporabljati za svoje kulturno delovanje prosvetnih domov, ki jih je ljudstvo v ta namen zgradilo, ker je mnogo teh poslopij zasedla zavezniška vojska in služijo sedaj drugim namenom.

2. Zavezniška vojaška uprava je pokazala nepojmljivo pristranskost zlasti pri oddaji javnih dvoran. Vsakovrstne umetniške skupine iz Italije so mogle neovirano prirediti svoje koncerte in opere v gledališču Verdi, ki je last tržaške občine. Slovenci pa, ki imamo kot tržaški občani enake pravice do uporabe občinskih ustanov, smo dobili v vsej dobi Zavezniške vojaške uprave le dvakrat na razpolago gledališče Verdi. Poleg neštevilnih

drugih je bila odbita tudi prošnja državne opere iz Ljubljane, da bi smela gostovati s tremi operami v imenovanem gledališču. Najboljsto opernega gledališča je ZVU ponudila dvorano gledališča Fenice, ki služi razen filmskim predstavam zlasti varietetu in sličnim prireditvam.

Z najvišjih mest se na vse načine skuša ustvariti v svetu pripranje o popolni nepristranskosti ZVU do tukajšnjega prebivalstva. Toda vsa dosedanja praksa ZVU dokazuje, da smo bili Slovenci povsod in tako zlasti na kulturnem polju dosledno zapostavljeni in da ZVU zavestno podpira vsako pobudo italijanskih šovinistov ter skuša s tem dajati krajem z mešanim prebivalstvom čimbolj italijanski videz.

V imenu vseh prosvetnih društev in njihovega članstva najostreje obsojamo krivično postopanje Zavezniške vojaške uprave ter ugotavljamo, da s takim ravnanjem nikakor ne bo pridobila zaupanja našega ljudstva.

Slovenska prosvetna zveza za Primorje in Trst.

Odmevi goriških manifestacij

Senčna stean...

...in sončna stean

V nedeljo, 24. marca t. l. so nemški ujetniki, ki so nastanjeni v barakah na Travniku, glasno izjavili antifašiste z besedami: »Stalin kaput, Tito kaput, Russland kaput«. Naši jim niso ostali dolžni ter so izzivačem odgovarjali: »Hitler kaput, Deutschland kaput!«. Eden izmed nemških ujetnikov je vrgel kamen proti skupini, kjer so se nahajali tov. Čadež Jožef, Golob Franc in Golob Ivan. Kamen pa je zgrešil cilj ter zadel v glavo deklet iz Ajdovščine, ki je takrat slučajno šla mimo. Tovarišica se je zgrudila, nakar so jo zavezniški vojaški onesveščeno odpeljali v bolnico.

Vidi se, da so nemški ujetniki potrebni druge lekcije, ker se zdi, da jih ni še docela izpametoval propad Nemčije. Italijanski protiljudski elementi pa se kažejo prijateljsko naklonjeni tem izzivačem, saj jim ploskajo in jih pozdravljajo. Ko gre proti Slovanom, takrat jim je vsakdo dobrodošel, samo da udriha po nas in naš blati. Kako dolgo še?

Lep primer vztrajnosti in zavednosti je pokazala 79 letna Katarina Bevič iz Brd. Ko je zvedela, da prihaja v Kojsko medzavezniška komisija, je zapustila delo ter ob 11. uri zvečer odšla na zbirališče, da pozdravi delegate. Ponosno nosi na prsih peterokrako zvezdo in ima samo eno željo, da bi že videla priključena sončna Brda k ljudski Jugoslaviji.

***

V Bovcu sta brata Mihelič Ivan in Jože, oba mirna delavca-čevljarja, postavila pred hišico prav lep slavolok in nanj napisala: »Življenje damo, Primorske pa ne«.

***

V Kanalu so dne 29. marca t. l. množice ponovno priredile burne manifestacije. Vsem so žareli obrazi, ko so izražali odločno voljo, da hočejo vstrajati do zadnjega, do popolne zmage.

86 letni Laščak iz Potravnega je dejal, da bo prišel še desetkrat na manifestacije, če bo treba pokazati našo trdno voljo in na-

šo zahtevo, da se priključimo Jugoslaviji. »Za to smo se borili štiri leta, za Jugoslavijo smo pripravljali umreti«. Tudi stari Bordon iz Hoščine ob Idriji je izjavil, da moramo doseči to, da bo sleherni kočček naše zemlje jugoslovanski z vso Slovensko Benečijo vred.

Živi mrličji se oglašajo

»Izvestja« so objavila naslednji članek Ilje Ehrenburga, ki je posvečen nuernberškemu procesu:

V Nuernbergu se gode stvari, ki presenečajo in oživljajo mrličje. V začetku procesa so bili obtoženci prestrašeni. Njihovi branilci so izgledali zaskrbljeni zaradi neizvedljive naloge. Danes so postali zločinci bistri in živahni. Njihovi branitelji so tako ostru, kakor da bi bili tožilci, ki obtožujejo zlo. Ali krivci upajo, da bodo ušli vrvi, ali mogoče sanjajo o uničenju novih življenj s trupom svojih trupel, predno bo zavesa padla? Pravijo, da Goering prikriva sledove, to je res. Toda on ne dela tega kot zajec, temveč preje kot besen volk. On bi hotel iztrgati srce resnici o živem mitu kanibalskega plemena. Reichsmaršal je postal nesramen. Postavlja se pred svetom in išče pristašev in naslednikov. Nesramno izjavlja, da so vdrli Nemci v Francijo edino z namenom, da dvignejo poljedelstvo te dežele. Goering se zaklinja, da je nameraval skupno s firerjem rešiti židovski problem na človeški način. Z drugimi besedami — ubili so 6 milijonov Židov, ker so človeštvu na ljubo reševali židovsko vprašanje.

Goering upa, da so leta teme in megle oslepila svet.

On ni edini, ki igra vlogo klovn. Hess in njegov branilec ponesnemata Goeringov vzgled. Advokati stoje mirno pred obtoženimi in poskušajo oživiti odvratne metode fašistične propagande. Spuščajajo se v klevete, organizirajo konference tiska in objavljajo v časopisih dokumente, ki jih je sodišče zavrnilo.

Ko sem bil v Nuernbergu, sem se zanimal za preteklost branilcev. Večina od njih je pripadala preje ali pozneje nacionalsocialistični stranki. Do večeraj lojalni Goeringovi podaniki posnemajo Goeringa in dvigajo glave.

Nato navaja Ehrenburg nekaj primerov, iz katerih se vidi, da oživlja v Nemčiji fašistična propaganda in da je znaten del prebivalstva še nadalje pod njenim vplivom.

Protiofenziva smrti — izjavlja Ehrenburg — mora biti premagana, ker se je še nedavno — samo pred 300 dnevi — prelivala ruska kri. Rdeča armada je korakala proti Berlinu, reševala človeštvo, a Goering že sedaj išče pristašev, pobornikov in naslednikov. Obrekovalci že širijo klevete in prišepetavajo vsakomur. Fašizem, poražen na bojnem polju od Rdeče armade in obsojen od vesti vseh narodov, je sedaj pod zaščito megle spremenil oblačilo, se prilagodil krajevnim običajem in si preskrbel ponarejene dokumente. Toda je neka stvar, ki izdaja vse fašiste — sovraštvo do Sovjetske zveze.

Narodi živijo na različne načine pod različnim nebom. Pod tem nebom cvete cvetje različno, toda fašizem je sovražnik vseh narodov. Vsi narodi bodo razumeli te preproste besede — čas bo uničil fašizem. Naj strahotne sence Nuernberga ne samo izginejo, temveč tudi ostanejo brez potomcev. Prihaja poletje, ki smo si ga pridobili s trpljenjem in borbo. Odbili smo napade fašizma v času, ko je imel svoje lastne tovarne in armade. Prav tako bomo odbili tudi zadnje protinapade teh živih mrličev.

ZAVEZNIŠKI VOJAŠKI UPRAVI GUVERNERJU GOSPODU MAJORJU LONGU V GORICI

O priliki zadnjih manifestacij v Gorici, Gradiški in Krminu je bilo aretiranih večje število antifašistov Slovencev in Italijanov, ki so mirno in na dostojen način manifestirali pred zavezniško razmejitveno komisijo za pripadnost Julijske krajine k jugoslaviji. Trenotno je pridržanih v goriških zaporih nad 150 antifašistov, po veliki večini Slovencev, ki so bili aretirani radi malenkostnih razlogov ali tudi popolnoma brez vsakega razloga. Med aretiranci sta tudi dva člana okrožnega Narodno osvobodilnega odbora za Goriško in sicer Žižmond Jožef iz Bukovice pri Gorici ter Calligaris Oliviero iz Sagra, okraj Gradiška. Tovaršiš Žižmond Jožef, ki je bil že večkrat aretirani in obsojen na več let od italijanskih fašistovskih sodišč, je star bорец za demokratične pravice naroda. Dne 27. marca t. l. je vozil s kolesom poleg povorke, ki se je mirno razvijala po Via Rastello med šesto in sedmo uro zvečer. Omenjeni tovaršiš Žižmond res ni imel pri sebi osebne izkaznice, vendar pa sta dva tovaršiša takoj ponudila policistom svojo osebno izkaznico in sta izjavila, da jamčita za tovaršiša Žižmonda, ne glede na to pa so tovaršiša Žižmonda odpeljali v zapor, kjer sedi še danes. Imamo utis, da se italijanski in slovenski antifašistični borcei načrtno zapirajo in sicer samo zaradi tega, ker so izrazili ali ker so hoteli izraziti svojo voljo za priključitev Julijske krajine k Jugoslaviji, dočim smo opazili, da je civilna policija dopustila, da so šovinistične italijanske skupine napadale naše mirne manifestante ali celo navadne pasante. Tako se je zgo-

dilo, da je nekdo dejansko napadel znanega slovenskega odvetnika dr. Petra Medveščeka v ulici Contavalle, ko se je isti večer vračal domov v spremstvu predsednika epuracijske komisije dr. Alberta Komavca in potem, ko je poklical dr. Medvešček stražnika in zahteval, da se napadalec aretirajo, se je dotični branil izvršiti svojo uradno dolžnost in je zahteval od dr. Medveščeka, da se takoj odstrani. Tudi pri znanem napadu na tovaršišo Davorino Bevkovo in na stanovanje tovaršiša Franceta Bevka, predsednika PNOO za Slovensko Primorje in Trst, ni intervenirala policija, čeprav je trajal napad dolgo časa in bi policija lahko utegnila aretirati dotične šovinistične vandale.

Okrožni NOO za Goriško zahteva v imenu 80.000 Slovencev in vseh antifaš. Italijanov Goriškega okrožja, da se takoj izpustijo na svobodo vsi antifašistični aretiranci, ki so zagrešili samo to, da so na demokratičen način manifestirali svojo željo za priključitev tega ozemlja k Jugoslaviji. Po prihodu medzavezniške komisije v Julijsko krajino je nastopilo med tukajšnjim prebivalstvom razumljivo napeto stanje, ki se je pa še bolj poslabšalo zaradi nasilnih dejanj, ki so jih izvršili fašistični in filofašistični elementi v Gorici in v Trstu. Da se to stanje zboljša, je neobhodno potrebno, da se nemudoma izpusti na svobodo vse antifašistične aretirance, ki niso nič hudega zakrivali.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Okrožni narodno osvobodilni odbor za Goriško v Gorici.

GLAS Z DEŽELE

Gorica

Kaj se nam obeta

Kurtin Amalija je bila v službi kot šivilja v bolnici ulice Brigata Pavia, a pred mesecem dni jo je vodstvo poslalo v bolnico ulice Vittorio Veneto, ki služi kot porodnišnica.

Dne 27. marca t. l. jo je vodstvo bolnice odslovilo na predlog prof. Boschetti-ja, ki se je ob tej priliki izkazal kot protiljudski element. Omenjeni profesor pravi, da je prejel informacije o njej, da je bila partizanka. A pravi povod za njeno odpustitev iz službe je ta, da je odstopila svojo rdečo zvezdo kuharici bolnice, Mariji iz Marijinegacelja. Ko je za to zvedel prof. Boschetti je pritekel do nje, jo začel suvati in tepsti. Hotel jo je na mestu odpustiti iz službe. Poklical je ravnatelj Magrisa ter zahteval njeno takojšnjo odpustitev. Pri tej priliki jo je stresel in ji strgal obleko. Še isti dan je bila na cesti.

Zahvala

Iz goriškega zdravilišča v ulici Vittorio Veneto smo prejeli sledečo pismo, da ga objavimo: »Slovinci, ki se zdravimo v sanatoriju v Gorici, se srčno zahvaljujemo Zvezi pri norških partizanov in Zvezi antifašističnih žena za razvedrilni godbeni večer in za darila tovarišem, ki so mnogo pretrpeli za svobodo. To dobro delo ni samo dvignilo duševnega stanja naših bolnikov, marveč je tudi utrdilo bratstvo med Slovenci in Italijani v tej bolnici.«

Pevma

Prireditev

Krajevni odbor antifašistične ženske zveze je priredil v nedeljo, 31. marca t. l. dobro uspešno prireditev. Nastopile so v posre-

čenih točkah članice vaške organizacije ter domači pevski zbor. Navzoči so s posebnim navdušenjem pozdravili prihod tov. Franceta Bevka, predsednika PNOO, ki se je nepričakovano udeležil prireditve.

V imenu antifašistične zveze Pevme in Oslavja je pozdravila vse navzoče tovaršiša Malka Lahova, naša neutrudljiva delavka. Spregovoril je tudi tov. Franc Bevk s priznanjem in bodrilnimi besedami za prosep in napredek organizacije. Predsednica mestnega odbora antifašistične ženske zveze za Gorico, tov. Marija Rutarjeva, je v jedrnatem govoru vnesla želje in napore vsega našega ljudstva po uresničenju naših teženj in zahtev. S himno »Hej Slovanci« so udeleženci zaključili lepo uspešno prireditev.

Smotno in požrtvovalno delo našega zavednega ženstva je pokazalo vsepovsod lepe uspehe.

Mekovo

Mladi udarniki

Dne 21. marca t. l. je bil v naši vasi ustanovljen odbor mladine. Mala in neznačajna je naša vasica. Malo zemlje imamo in težko jo obdelujemo. A vendar imamo zavedno mladino, ki razume čas, v katerem živimo. Vsi mladinci in mladinke se čutijo povezani med seboj, vsi so za našo ljudsko Jugoslavijo, vsi ljubijo Tita. V nedeljo, 24. p. m. je šla prvič na udarniško delo. Vedela je, da tajnik KNOO ne more sam očistiti senožeti, ker mu premanjkuje delavne moči, pa se je 13 mladincev in mladink zbralo ter očistilo senožet, ki da 6000 kg sena. Zvečer, predno so delo končali, je šel sam predsednik KNOO, tov. Laščak Gabriel in finančni referent tov. Vidič Alojz, z zastavo naproti mladim udarnikom in jih

spremljal do doma. Lepo uvrščeni so prikorakali v vas, prepeva-joč partizanske pesmi. Domačini so jih veselo pozdravljali in skupno so vzklikali tov. Titu in novi Jugoslaviji. To je bil prvi udarni dan naše mladine.

Nadejamo se, da bo mladina naše vasi tudi za naprej vpoštevala potrebe in težave dela nezmožnega prebivalstva in da bo s svojim delom vedno priskočila na pomoč vsem tistim, ki te pomoči potrebujejo. Mladina iz Nekovega naj bo za vzgled vsem sosodnjim vasem.

Rihemberk

Velikodušnost naših ljudi

Sadjar tov. Štekar iz Valerjša (Števerjan) je brezplačno ponudil pogorelec naše vasi 500 cepljenih breskvinih sadik, katere je sam izkopal. Ko so jih šli domačini iskat, jim je izročil še več, kot je sprva obljubil. KNOO za Rihemberk se tov. Štekarju, najlepše zahvaljuje.

To naj bi bilo v zgled vsem, ki so se svoj čas okoristili ob uničenju naše vasi in so kupovali od fašistov ali drugih blago in orodje ter živino, katero še danes skrivajo.

Breg-Krasno

Breg-Krasno sta dve majhni vasi v Brdih; 163 prebivalcev štejeta, pa sta dali v NOV 25 prostovoljcev in 27 v zaledno NZ.

Hoteli so imeti mednarodno komisijo v vas, da ji povedo, kaj vse so morali pretrpeti pod fa-

stijo na miru, se ti suroveži niso za to zmenili, temveč so odšli po stanovanju, iztaknili denarnico z 20.000 lirami in jo odnesli. Ker je hiša precej na samoti, ni bilo mogoče slediti roparjem ali klicati na pomoč.

Po obnašanju in govorici sklepaajo domačini, da so bili to ozopovci iz Benečije, ki se večkrat priklatijo v cono A in napadajo posebno radi gorske vasice in naselja.

Prebivalstvo komaj čaka, da se reši vprašanje priključitve tega ozemlja k Jugoslaviji, ker le takrat se bo čutilo varno.

Trnovo pri Kobaridu

O našem g. vikarju

Pred nedavnim je g. vikar zbral najemnike vikarjatskega zemljišča in se je pritoževal, da se farani ne potegujejo zanj. Kako bi se, ko pa moramo iznesti na njegov račun sledeče očitke:

Iz vzkoka, ki ga bo on sam vedel ni hotel brati naše zadušnice po pokojnem Fon Andrejem, ki je žalostno preminul v taborišču Dachau.

Izjavil je, da je prizadet po članku, ki ga je prinesel pred časom »Soški tednik« in da je pripravljen opraviti mašo-zadušnico, če se oni članek prekličijo. Ob tej priliki je dejal, da bi vložil tožbo proti listu in da bi bil pripravljen žrtvovati ves izkupiček od prodanih drvi, ki je bil namenjen za popravo župnišča.

Zavednim vaščanom se čudno zdi, da ni dal sekati stavbenega lesa, ampak da je raje izsekal in izčrpal vikarjatske gozdove.

SLOVENSKA PESEM

*Samo milijon nas je,
milijon umirajočih med mrliči,
milijon, ki pijejo mu kri birtiči,
en sam milijon,
ki ga trpljenje krotovič
in vendar ga nikoli ne uniči!*
Nikoli in nikdar!
*Zato ker nismo trhle bilke,
ki po toči ovené,
ker mi nismo le številke,
smo ljudje!*

*Edino hlapci cvilijo ponižno kakor psi
in lajajo, da nas je malo,
da bi v uporu vse pobralo ...*

*O, če ljudi bi ne bilo pri nas,
ljudi, ki ne ubogajo na vsak ukaz,
tedaj bi nas že kdaj odnesel plaz.*

*Tako pa še živimo,
čeprav nas je milijon samo,
zdahnili bi, da ne trpimo
z uporno, dvignjeno glavo!*

KAJUH

šizmom. Sestavili so resolucijo, v kateri pravijo med drugim:

»Italija nam je že takoj ob zasedbi ukinila vse šole, kulturna in prosvetna društva. Prepovedali so našo besedo in tisk, preganjali so nas samo zato, ker smo bili Slovenci. Že 1920 so dva vaščana zverinsko pretepli italijanski orožniki, ker sta odkrito pokazala, da sta Slovenci. V borbi so padli 3 borci, 4 pogrešamo, 5 je invalidov, internirani so bili 4; požgali so nam popolnoma 2 stanovanjski hiši in 5 gospodarskih poslopij, deloma pa 4.

Krvice in trpljenja, ki smo jih pretrpeli pod italijansko okupacijo, se ne smejo več povrniti.

V upanju, da se izpolnijo naše želje in zahteve in da se naša 27 letna borba za osvoboditev pravično zaključi, smo vse to pretrpeli in šli v boj z geslom: Smrt fašizmu - svobodo narodu!»

Komisije ni bilo v vas, pa je vseeno lahko videla po drugih večjih krajih Brd, da so vse vasi take, kot sta vasi Breg-Krasno.

Ne more biti drugače, ta zemlja je slovenska, ruševine hiš so zato, ker so bivali v njih Slovenci, padali so v borbi Brici kot Slovenci in padali so zato, da bo tukaj — Jugoslavija!

Ušnik na Kanalskem

Pred tednom so se zvečer pojavili pri Šavli-ju Ivanu trije oboženi moški s krinkami na obrazu. Na prestrašene domačine so nastavili italijanske brzostrelke in pištole ter jih pozvali, naj dvignejo roke. Od gospodarja so v italijanščini zahtevali svoto 100.000 lir ter mu grozili, če jim takoj ne ustreže. Medtem ko jih je hotel gospodar prepričati, da ne zmore tolikšne svote ter jih prosil, naj se ga usmilijo in pu-

Brihtne glave so pogruntale, da se najbrže boji agrarne reforme in vsled tega je dal posekati najlepše cerkvene gozdove.

Domačini, njegovi farani, so ga častili in mu niso imeli ničesar oporekati in to vse do pomladi leta 1944, ko so Nemci zasekli naše kraje in je bila v vasi postavljena domobranska postojanka, pod poveljstvom por. Potočarja. V tem času se je začelo protiljudsko delovanje našega vikarja in naši partizani ter vaščani so občutili na lastni koži njegovo zlonamerno sodelovanje z domobranci, ki nam je prineslo toliko škode. O vseh podrobnostih bi se dalo pa še marsikaj napisati.

Večje število vaščanov je vsak čas pripravljeno, da pred vsakomur izjavi resničnost zgoraj navedenih dejstev.

Strmec pri Bovcu

Naše trpljenje

Naša požgana vas leži tik pred Predilom. Ko je razpadla Italija in so Nemci prodirali v naše kraje, so se znesli z besom in krutostjo nad našo vasico. Partizani so napadli nemške okupatorje v bližini naše vasi in radi tega so se kruto maščevali nad vaščani. Kot talce so postrelili vse moške; 16 vaščanov je padlo. Vas so zažgali in jo popolnoma uničili z minami. Niti cerkvi niso prizanesli. V goreči hiši je zgorela tudi stara, bolna ženica. Preostalo prebivalstvo se je zateklo v Rajbelj in v Log pod Mangartom. Sedaj, ob prihodu medzavezniške komisije, so razobesili zastave po ruševinah in napisali na požgane zidove svoje upravičene zahteve po priključitvi k Jugoslaviji.

Dne 25. marca t. l. je civilna

policija iz Bovca zbrisala vse napise, a zbrisati ni mogla naše trdne vere in želje po svobodi in za priključitev k ljudski Jugoslaviji.

Čezsoča

Naša zvezda

Partizani in mladina so v udarniškem duhu napravili veliko rdečo zvezdo (štiri metre široko) in jo nesli na hrib nad vasjo, da v noči žari; krasno se jo vidi po vsej bovški dolini. Napeljali so preko 1 km žice.

Kulturna rubrika

Gostovanje

Slovenskega narodnega gledališča iz Trsta v Gorici

V soboto 6. in v nedeljo 7. aprila bo gostovalo v Gorici Slovensko narodno gledališče za Trst in Primorje. V soboto ob 20. uri bodo ponovili igro »Raztrganec«, eno izmed najboljših oderskih del iz naše vojne literature. Ob tej priliki bo proslava 25 letnice gledališkega dela Justa Košute. Omenjeni igralec zasluži iskreno priznanje za svoje požrtvovalno delo, ki jo je ves čas vestno vršil. V nedeljo ob 15. uri bo ponovitev velozigre »Pesem s ceste«, ki je že zadnjič žela obilo smeha. Trojica razigranih muzikantov med petjem in veselimi domisleki prikaže svojo težko borbo za življenje. Ob 20. uri pa bo »Vdova Rošinka«, katero so že igrali lansko leto v decembru.

Vse te igre, kljub temu, da so že bile pri nas igrane, zaslužijo da se jih naše občinstvo ogleda. Pridno in vestno delo Slovenskega narodnega gledališča v Trstu, mora biti poplačano s tem, da napolnimo vsakokrat dvorano Ljudskega doma do zadnjega kotička in s tem pokažemo svojo hvaležnost.

Finžgarjeva „Veriga“ v Ljudskem domu

Društvo »Prešeren« iz St. Petra pri Gorici je gostovalo v sredo dne 3. t. m. s Finžgarjevo dramo: »Veriga«. Igralci so se potrudili in želi prav lep uspeh. Pri prvem dejanju se je opazilo nekoliko nesigurnosti, a drugo dejanje je bilo že toplejše podano in so se igralci znašli v domačnosti predvajanja. Tretje dejanje je bilo najboljšje, potekalo je živo in prisrčno ter so pridni šempetrčani želi zaslužno odobravanje. Med odmori je orkester istega društva zaigral več narodnih pesmi in plesnih komadov v popolno zadovoljstvo poslušalcev.

Gostovanje prosvetnega društva

„Pino Tomazič“ v Mirnu

V nedeljo 31. marca je gostovalo agilno prosvetno društvo »Pino Tomazič« iz Škrbine v Mirnu. Prireditve je otvorila tov. Vida Razpočnik iz Škrbine ter napovedala program. Kot prvo točko je zbor zapel »Zvonikarjevo«. Nato je sledila drama »Rojstvo v nevihti«. Pred vsakim dejanjem ali sliko se je pojavila pred zagrinjalom tovaršišca, katera je prav prikupno podala vsebino dejanja, da je ljudstvo še z večjim zanimanjem sledilo igri. Priznati je treba, da so igralci prav dobro podali svoje vloge. Ni čuda, da so želi za lep uspeh pohvalo občinstva, ki je napolnilo dvorano. Posebno je treba pohvaliti režiserko tov.ico Fakin Tatjano, ki nas je med odmorom presenetila z deklamacijo pesmi Anice Černejeve »Begunci«.

Pred deklamacijo je tov.ica Tatjana podala kratek življenjepis pisateljice, katera je končala svoje mučeniško življenje v Nemčiji v taborišču.

Kot zadnjo točko je zbor zapel »Pesem o svobodi«.

Gori omenjenemu društvu želimo veliko uspeha v nadaljnjem kulturnoprosvetnem razmahu.

Vojna škoda

(Nadaljevanje in konec).

V smislu splošnega ukaza št. 27 z dne 28.11.1945 ima vsak odbor tehničnega zavoda (Genio Civile) pooblastilo in navodilo, da se po lastnikovi volji ali privoljenju ali pa brez teh loti popravi katerekoli v vojni poškodovane hiše, o kateri sodi, da je nujno potrebna popravila; lastnik pa bo moral plačati delno stroške. V pošteved pridejo stavbe, ki so nujno potrebne za ljudi brez stanovanja.

Po končanih popravilih bo ZVU na podlagi izkaza, celotnih izdatkov, ki ji ga bo predložil odbor tehničnega urada, zaračunala lastniku 50% teh stroškov.

Te bo plačal lahko takoj, ali pa v štiridesetih enakih polletnih obrokih z zakonitim obrestmi v smislu zakona, veljavnega dne 8.9.1943. Ta terjatev bo vključena in bo imela prednost pred vsemi drugimi terjatvami napram lastniku in njegovim dolgovom ne glede na čas, kdaj so ti nastali. Obenem bo jamčila za to obveznost vsa lastnikova dejanska in osebna lastnina z vsemi prednostnimi pravicami v korist upnika.

Glede ohrove stavb, ki so jih porušili ali poškodovali nacifašisti, ni bil izdan doslej noben uradni odlok.

Pač pa ZVU obnovo takih stavb povsem drugače obravnava.

Iz ponovnih izjav in dejanskih ukrepov ZVU in okrajnih guvernerjev zamoremo ugotoviti sledeče:

ZVU je zagotovila, da bodo stavbe, ki so bile na ta način porušene ali poškodovane, obnovila v celoti brez vsake obremenitve oškodovancev. Obnovljene pa bodo, vsaj za sedaj, le vasi in kraji, v katerih je bilo tako poškodovanih vsaj 25 stanovanjskih stavb.

Ta obnova ima namen preskrbeti prizadetim prebivalcem vsaj zasilna stanovanja. Zato bodo obnovljene za sedaj le stanovanjske hiše, predvsem tiste, ki niso preveč poškodovane in imajo vsaj glavne zidove dobre.

Obnova se bo vršila, kot kažejo dosedanji ukrepi, v skupinah po 20 hiš, katerih določitev se vrši sporazumno z oškodovanci kraja.

Hiše ne bodo popolnoma obnovljene, temveč le v toliko, da bodo sposobne za stanovanja; izbrane pa bodo take, da bo moglo dobiti v njih zasilno stanovanje po več družin.

Obnovitvena dela bo oddala ZVU preko tehničnega zavoda (Genio Civile) po licitaciji stavbenim podjetjem, ki bodo morala položiti predpisano kavicijo.

Lastniki takih hiš, ki so izvršili obnovo na lastne stroške v času od 12.6. do 14.9.1945, dobe vrajane vse stroške obnove, ako vložijo potrebno prošnjo na ZVU preko tehničnega zavoda, opremljeno z načrtom in izvirnimi računai izdatkov za material, delo itd.

Lastniki, ki žele v bodoče obnoviti svoje domove, morajo predložiti prošnjo, opremljeno z načrtom in proračunom. Če bo njihovi prošnji ugodeno, jim vrne po dovršitvi dela ZVU 50% izdatkov.

Vse to se zgodi po zagotovitvi ZVU brez vsake vključitve ali obremenitve obnovljene nepremičnine oziroma njenega lastnika.

Da zamore ZVU pričeti s takim delom, je potrebna uradna ugotovitev, da so škodo v resnici povzročili nacifašisti.

Do danes je pokrenila ZVU obnovo v Mirnu, na Žagi in v Stanovišču na Kobariškem. Te dni je bilo določenih za obnovo po 20 hiš v Rihembergu, Komnu (in par hiš v Malem Dolu) in v Mirnu. Na Tržaškem pa so bili predloženi načrti in proračuni za vas Mavinje.

Drobne novice

* Podpolkovniku orožnikov, Giovanni-ju Frignani, ki je imel ukaz prijete Mussolinija dne 25. julija 1943 in je bil od Nemcev ustreljen, so podelili — in memoriam — zlato kolajno.

* Orlando, Nitti, Bonomi in Croce. Štirje starčki, vsi bivši ministrski predsedniki, so se združili in ustanovili novo stranko ter jo imenovali Zvezo narodne demokracije.

* V Nemčiji je angleško-ameriška policija prišla na sled nacističnemu komplotu. Močna skupina bivših pripadnikov »Hitler Jugend«, na čelu ji znani vodja Arthur Axmann, ter nekaj stotin članov »iz najvišjih krogov« je bilo aretiranih.

* 350.000 ameriških vojakov nadzoruje 17 milijonov Nemcev, medtem ko na Japonskem zadržuje 200.000 ameriških vojakov za 70 milijonov Japoncev.

* Ameriško vojaško sodišče v Ludwigsburgu je obsodilo na smrt pet Nemcev, ki so bili obtoženi, da so zakrivali smrt sedem ameriških pilotov, ki so morali avgusta 1944 zasilno pristati na nemškem ozemlju.

* Pred vojaškim sodiščem v Hamburgu je izjavil poljski zdravnik dr. Kowalski, da so v taborišču Neugamme vbrizgavali odraslim in otrokom ruske in poljske narodnosti bacile tuberkuloze.

* Leningrajsko brodovje je v lanskem letu prepeljalo po reki Nevi poldrug milijon ton blaga in okoli 4.000.000 potnikov.

* »Daily Worker« poroča, da je v Indoneziji 54.000 Japoncev, ki so pod angleško in holandsko komando. Indoneziji se morajo boriti proti istim ljudem in istemu orožju, s katerim so prej Japonci ropali njihovo deželo.

* Madžarski reakcionarji, ki bivajo v Rimu, imajo vso zaslonbo in zaščito tamkajšnjih oblasti ter rovarijo proti demokratični Madžarski.

Med njimi so Nikola Horthy, sin ogrskega regenta, Lazslo Szabo, Szabassijev veleposlanik pri republikansko-fašistični vladi v Milanu, svetnik Lutor, ki živi v Vatikanu ter uživa papeževu gostoljubnost, bivši ministrski predsednik Miklos Kalay s sinom, ki prihaja večkrat iz Caprija v Rim in drugi.

* Po popisu, ki je bil izveden 14. februarja 1946, šteje Poljska 23.622.000 prebivalcev. Na stare poljske kraje odpade 18.610.000 prebivalcev, na vrnjene predele pa 5.012.000 prebivalcev, 7.412.090 prebivalcev odpade na mestno prebivalstvo, 16.210.000 pa na vaško prebivalstvo.

ARMY DAY

Ob priliki ameriškega vojaškega praznika bo otvoril general Moore razstavo slik, ki prikazuje sinove zvezdne republike, ki so se zmagovito borili na vseh koncih in krajih.

Razstava se uradno otvori danes, v soboto, ob 9.30 v prostorih Centra za obvestila, na Korzu Roosevelt.

ŠAH

V torek dne 2. aprila t. l. je pričel Šahovski klub - Gorica »Uršičev spominski turnir«, ki se bo kasneje vršil vsako leto v spomn na velikega slovenskega problemskega komponista, Andrej Uršič, vulgo Čukarjev Tone, pokojni župnik iz Vogrskega je doslej naš največji problemski komponist, ki je dosegel po vsem svetu priznanje. Naš turnir je torej njemu posvečen in se ga udeležuje 14 najmočnejših klubskih igralcev. Kakor so vsi podobni turnirji z nagradami, bo tudi ta; kar bo brez dvoma še bolj ojačilo napetost borbe.

IZ LETA 1940-41...

V ZAVODU V VIA DON BOSCO

»S'ciavo!«

Psovka je priletela in se globoko zasadila v otroško srce.

Ozrl sem se. »S'ciavo!« se je znova oglasilo; zagledal sem fantiča, ki je sedel na gugalnici in se mi sarkastično rogal.

»Vaše čete se umikajo! Naši so že v Ljubljani! Ha! Ha! S'ciavi bežijo.

Hrabri levi naše armade pa za njimi! Udriga, barbara... Evviva!

Boste že videli... Vam bomo že mi pokazali! V rudnikih nam boste kopali... ceste nam pometali... fakini nam boste... sužnji... sužnji... Ha! Ha!

Gledal sem ga in škripal z zobmi... Roke so me začele srbeti srce biti... kako bi ga streskall!

Pregledal sem položaj. Asistenti v črnih haljah so se sprehajali po dvorišču. Dijaki, gojenci so se lovili v velikem hrupu.

Oprezno sem se približal gugalnici.

Skočil sem, potegnil fantolina z nje in ga posadil na neko klop. Tresel sem se od razburjenja. Rad bi mu dopovedal, da ni res, rad, da bo prišel dan, ko bo tudi našemu narodu, našemu primorskemu ljudstvu zasijalo sonce svobode, rad...

Ali veste?

... da je bil urednik satiričnega lista »El merlo«, ki izhaja v Trstu obsojen na dve leti in šest mesecev ječe, ker je bil SS-ovec?

... da je Udruženje pohabljenec v Rimu izključilo iz svoje srede člane, ki so svoj čas dali objektivno poročilo o svojem potovanju po Jugoslaviji, kjer so govorili tudi z maršalom Titom, ter ovrgli zlonamerne vesti gotovega časopisja, ki je pisal o mučenju italijanskih vojnih ujetnikov?

... da je Osservatore Romano z dne 29.3. t. l. poročal, da se nahajajo na Kalvariji pri Gorici skupine Titove vojske oborožene s strojinicami in da nadzorujejo ceste, ki peljejo v Videm?

... da se je civilna policija na konjih označila »konjska policija«? (Tako smo čitali na napisni tabli).

Za živinorejce o negovanju kože

Koža služi izbornu v obrambo pod njo nahajajočih se nežnih organov; razbremenjuje s svojim delovanjem organizem raznih izmečkov, prispeva k uravnavi telesne toplote, upliva na dihanje, na prebavljanje in z eno besedo na splošno dobro stanje živali. Z druge strani pa je neprestano izpostavljena raznim vplivom, ki jo ovirajo v njenem delovanju. Na koži se nabira prah, ki nastaja v hlevu pri krmiljenju, na njo padajo drobci ometa, ki se odločijo s stropov slabo zgrajenih hlevov in prah, ki se vzdiguje s cest. Znoj, ki izhlapeva iz kože, odlaga na njej svoje soli, toščja lojnatih žlez pa maši znojnice in ustvarja v reakciji z znojem peno, ki jo včasih opažamo na konjih, kadar naporno delajo. Tudi ostaja na koži precejšen del izpadle dlake. Tem različnim vzrokom slabega delovanja kože bi mogli prištet še mnogo drugih, kakor tiste, ki jih povzročajo zajedalci, mrčes itd.

Zato je umljivo, da je delovanje tega organa neposredno odvisno od pozornosti, ki mu jo posvečamo. Iz navedenega lahko presodimo kako koristni živali snaženje njene kože.

Dognano je, da se pri dobro osnaženih krava h mlečnost poveča. Snažne živali se lažje opitajo, vprežne pa so zaradi mno-

Nisem se mogel premagati...

Sunkoma sem ga vzdignil, mu pritisnil tako klofuto, da je celo mene zapekla dlan, ga obrnil ter ga brenil s tako silo, da je skoraj na zobe padel. Začel je piskati na vse kriplje in klicati na pomoč.

Prihiteli so dijaki, ga pomilovali ter ga odpeljali v bolniško sobo.

Prihiteli so seveda tudi asistenti v črnih haljah, ki so me kar dobro nabunkali in postavili v »kote«.

In čeravno sem tičal ob kamenitem steburu, čeravno sem otožno gledal tovariše, kako so se igrali in veselili, mi ni bilo žal za storjeno dejanje, ne za stroške, ki jih je moral plačati radi preklanega jezika mojega nasprotnika; ni mi bilo žal, da so me skoraj iz zavoda izgnali in da sem tisto trimesečje dobil slabo oceno v vedenju.

Obratno!

Bil sem vesel in ponosen... Kajti dal sem »povohati« obrekovalcu našega naroda, kako bomo njemu enakim rude izkopalvali, ceste ob njihovih prehodih pometali in se znojili pod jarmom starih fašističnih gospodarjev.

goterih koristi dobrega oskrbovanja bolj živahne in rajše delajo.

Če hočemo imeti lepe živali, se moramo ravnati ne le po navedenih zdravstvenih pravilih, ampak se moramo brigati tudi za njihovo pravilno oskrbovanje v hlevu.

Za običajno snaženje kože nam služijo: čohalo, ščet iz žime, ščet iz korenin, goba, suha slama, voda in milo.

S krtačenjem začnemo pri glavi, nato preidemo navzdol na život in končno na noge. Prvo rabimo čohalo na mesnatih, ne pa na trdih, koščenih delih trupa. Ščet iz korenin uporabljamo za čohalom po vsem telesu, posebno pa na bolj koščenih delih, ki so zlasti pri goveji živini prevlečejo s skorjo iztrebkov. S ščetjo iz žime, ki jo začnemo rabiti okrog očesa, pa spopolnimo snaženje in pogladimo dlako. Za površino snaženje potnih, mokrih ali z blatom onesnaženih živali pa rabimo slamo, ki napravi dlako bolj svetlo, če smo jo prej poškrpali z vodo in ponovno pogladili.

Z gobo spiramo tiste dele trupa, ki niso poraščeni z dlako.

Vodo in milo rabimo, kadar hočemo žival popolnoma osnažiti, posebno konje z dolgo grivo.

Razdeljevanje fižola za seme po znižani ceni

Okrožno Kmetijsko nadzorništvo, da na razpolago kmetovalcem nekaj fižola po znižanih cenah (s prispevkom 40 lir za kilogram).

Na razpolago so:

a) za Gorico:

1 q. fižola vrste »Verdoni« — nizek in utrjen — določen izključno za kmetovalce Krasa;

2 q. fižola vrste »Borlotti di Vigevano« — plezavec;

1 q. fižola vrste »Borlottini nani« — nizek.

b) za Krmin:

1 q. fižola vrste »Borlottini nani«.

Nakazila za dvig goriimenovane fižola, bo izdajalo Kmetijsko nadzorništvo v Gorici in pomožni urad istega v Krminu.

Vsakemu gospodarstvu bo lahko nakazana najvišja količina fižola 3 kg.

Zaključitev sadjerejskih tečajev

V ponedeljek dne 8. t. m. ob 10. uri se bosta slovesno zaklju-

čila v prostorih Kmetijskega nadzorništva sadjerejska tečaja, ki sta se vršila v slovenskem in italijanskem jeziku januarja in februarja meseca t. l.

Pri tej priliki se bodo razdelila med najzaslužnejše gojence darila kakor škarje za obrezovanje dreves, noži za cepljenje itd. Izplačevali se bodo tudi prispevki v denarju gojencem, ki so prišli v Gorico iz bolj oddaljenih krajev.

Vabijo se torej vsi gojenci obeh sadjerejskih tečajev, da pridejo v ponedeljek dne 8. t. m. točno ob 10. uri v urad Kmetijskega nadzorništva.

RAZPIS SLUŽBE

Predsedstvo goriške cone javlja, da je razpisana služba živinozdravnika za občine Kobarid, Volče, Bovec in Breginjo.

Prošnje je treba vložiti pri zgoraj imenovanem predsedstvu, kjer prejmejo prosilci tudi vsa podrobnejša pojasnila.

DAROVI

Žene komenskega okraja so zbrale za Dijaško matico L. 3562, za »Vojkov dom« L. 895, za sirote padlih borcev L. 695, za zapornike L. 800.

Ob priliki proslave mednarodnega praznika žena so žene Goriškega okraja obdarovale ranjence v bolnici sv. Justa, kamor so poslale 93 paketov. 33 paketov pa so poslale v sanatorij za pljučne bolezni.

Žene vzhodnega kvarta so zbrale 18.271 lir za vojne sirote.

Žene iz Solkana so darovale za sirote in invalide L. 7800, za spomenik padlih L. 3000, za vojne sirote L. 15000, za »Dijaško matico L. 5000.

Tov. Hvalica Ivan, za sirote padlih partizanov L. 170, za »Našega dijaka« L. 170, za bolnišnico sv. Jušta L. 200.

Člani podgorskih organizacij so nabrali ob priliki manifestacije na Voikov dan v prid »Vojkovega doma« L. 3268.

Namesto venca na grob tragično preminulega tov. Jelkota iz Huma so zbrali tovariši iz okraja 3000 lir za težko prizadeto družino.

Tov. Pjerina Blažica je darovala za sirote padlih partizanov 600 lir.

Vsem darovalcem najlepša hvala!

ZA TISKOVI SKLAD SOŠKEGA TEDNIKA

so darovali:

Okraj Kobarid	L. 330.—
Tov. Jug	» 150.—
Zavedne žene iz K-	» 600.—
nala	» 1.080.—
Skupaj	L. 56.917.80

ZAHVALA

Vsem, ki so spremili k večnemu počitku našo predrago

Jožefo Jug iz Solkana

se najsrčneje zahvaljujemo. Posebno zahvalo smo dolžni dobrotnikom, ki so ji pomagali v boleznih, v bolnici in na domu. Najlepša hvala darovalcem cvetja, sorodnikom, prijateljem in znancem.

V Solkanu, dne 30. marca 1946.

Žalujoča družina JUG

ZAMENJAMO

dvostanovanjsko hišo s hlevom in vrtom in prometnem kraju na deželi s primernim posestvom. Ponudbe na upravo tega lista.

IZHAJA ENKRAT NA TEDEN — Urednik: J. KRISTIJAN BAVDAŽ — Za list odgovarja: ALOJZ BUDIN — Uredništvo in uprava: GORICA, »Ljudski dom« pritičje — Izdaja lista je odobrena od A. I. S. Tisk KATOLIŠKE TISKARNE v Gorici — Najemnik: »Primorski dnevnik«.